

Sanda Țăranu : M-am străduiut să mă exprim pe mine însămi.

Ce înseamnă să fii telegenic?

Anchetă de Anca Georgescu

RĂSPUND :

Florian Potra
D.I. Suchianu
Anca Arion
Andrei Bacalu
Fory Etterle
Sorin Grigorescu
Letiția Popa
Tatiana Sireteanu
Sanda Țăranu
Victor Videriu

Prezență statornică în universul cel mai intim al omului modern, televizorul îi modifică acestuia relațiile cu lumea, îi complică zilnic existența, mijlocindu-i contactul cu evenimente pe care le-ar fi putut ignora.

Aflat în fața unui asalt de imagini și preocupări, telespectatorul nu poate beneficia de confortul acestui mod de cunoaștere și de folosire a timpului liber, decât cu prețul efortului de a asimila, cu discernământ, ceea ce are valoare pentru formarea sa ca om de cultură. Pentru a se putea împlini menirea dintii a televiziunii — aceea educativă — e nevoie să i se nege o pornire izvorâtă din propria natură, aceea de a invita la comoditate. La fel de nedorită ca și limitarea disponibilităților la emisiunile accesibile sau de interes strict imediat s-a dovedit și acceptarea nediferențiată, aproape mecanică, a întregului program.

Disponind de posibilitatea de a înfățișa evenimentele concomitent cu desfășurarea lor, televiziunea — ca unul din cele mai directe mijloace pentru a-i preciza omului locul său în univers — trebuie la rîndu-i să-și descopere mijloacele pentru a o face cât mai eficient.

Imaginile prin care se expune un eveniment nu sînt arbitrare : ele sînt opțiuni ale reporterului față de realitate. Repor-

tajul, interviul, pun față în față omul de rînd cu fapte și cazuri deliberat alese pentru dezbateri, cu oameni și concepții care se impun semnificativ atenției. Depinde de „realizatorul de televiziune” în ce măsură și cum aceste selecții ale vieții vor avea efectul dorit, dacă înțelesul lor va fi explicit și convingător și dacă ele vor contribui, așadar, la consolidarea valorilor etice și spirituale. Unele sînt apoi premisele spectacolului teatral, conceput pentru scenă și sală, și altele cele pentru teatrul de televiziune. Un reportaj pentru micul ecran răspunde unor comandamente diferite celor pretinse de filmul documentar; altfel se realizează un interviu pentru radio și altfel pentru ecranul televizorului.

Pentru ceea ce este comun modalităților de exprimare prin intermediul televizorului, și potrivit lui, a fost acceptat termenul de „telegenie”. Este o însușire proprie, de care emisiunile de televiziune nu pot face abstracție dacă vor să fie eficiente și bine primite. E deci necesar să medităm asupra ei: în primul rînd realizatorii și... criticii de televiziune; apoi, poate, și telespectatorii.

FLORIAN POTRA

— Ce legătură se poate face între conceptul de „telegenie” (încă destul de puțin investigat) și cel de „fotogenic” (acesta mult discutat la începuturile cinematografului)?

— Fl. P.: Nimic din ceea ce e cu adevărat viu nu se poate naște decît în durerile fierii. Or, televiziunea e un organism viu și caută să devină și o artă (vie). Acum cincizeci de ani, cinematograful — frate mai vîrstnic al televiziunii — se zbatea în efortul de a se fixa ca artă. Se lansase termenul de *fotogenic*, menit să surprindă „valoarea esențială”, „caracterul specific” al filmului. Astăzi discutăm despre *telegenie*, într-un moment în care televiziunea face, la rîndul ei, importante eforturi de a se defini ca artă autonomă.

Evident, așa cum prin *fotogenic* gînditorii filmului nu înțelegeau, vulgar, un dar anume de a se face un îns mai frumos și mai atrăgător în fotografie decît e în realitate, — tot așa prin *telegenie* nu trebuie să se înțeleagă avantajul flatării unui chip, pe micul ecran. Telegenia, așadar, trebuie să se bizuie pe un acord ascuns între oamenii și lucrurile care apar la televizor, acord capabil „să exprime deosebitul aspect poetic al lucrurilor și oamenilor, susceptibil a fi revelat în mod exclusiv de noul limbaj”, adică acela al televiziunii.

— Există un aspect „telegenic” al oamenilor și al lucrurilor, deosebit de cel „fotogenic”?

— Fl. P.: S-ar părea că întreaga realitate e „telegenică”: mulțimea adunată la un miting, o întrecere sportivă, o clasă de elevi, un laborator de cercetare, hala unei mari

uzină, ogorul lucrat de tractoare, cițiva actori în dialog, un cîntăreț de muzică ușoară. Toate acestea le vedem zilnic, în emisiuni pe viu sau înregistrate. Ca să devină material artistic, în toate acestea trebuie să se producă o selecție, ele trebuie să dobîndească un ritm și o semnificație. Prin alegerea încadraturilor, prin „folosirea selectivă a camerelor de luat imagini”, chiar și regizorul unei transmisiuni sportive face — oricît de timid — un început de selecție, de ritmare prin montaj, de sugerare a unei semnificații.

— *Telegenia este strict funcție a mijlocului de comunicare?*

— Fl. P.: Genealogic, televiziunea — așa se spune — derivă din cinematograful, din radio și din teatru; ea este încă tributară esteticii acestor forme audio-vizuale. Important e să se rețină din experiențele (și teoriile) anterioare ceea ce îi este specific și în plus să-și sesizeze condiția fundamentală.

E de întreprins o muncă uriașă de analiză și de despuiere, de curățire teoretică și practică. Mai presus de orice, însă, televiziunea trebuie să înainteze în făurirea de emisiuni și de opere concrete. Numai pe temeiul lor își va putea elabora o „poetică” viabilă.

Pînă atunci, pînă la acele clarificări decisive, *telegenia* e un termen prin care se poate indica tot ce e izbutit, tot ce ne satisface, dîndu-ne fiorul cunoașterii și al emoției poetice, cînd ne uităm, ascultîndu-l în același timp, la iconoscop.

D. I. SUCHIANU

— În ce măsură a căpătat televiziunea prerogativele artei?

— D. I. *Schiuanu*: O anumită acuratețe din partea tehnicienilor și administratorilor în prezentarea emisiunilor muzicale, coregrafice și cinematografice permite întrucâtva folosirea cuvântului „artă”, în înțelesul, cam metaforic, în care se spune în tipografie: „arte grafice” sau ediție „frumoasă”. Provocarea unor emoții dramatice la micul ecran este, în bună măsură, astăzi, împiedicată de atmosfera de cufenea și sindrofie din odaia unde se face vizionarea, ceea ce îngreunează transpunerea sufletească a spectatorului, astăzi încă insuficient educat, și aceasta indiferent de categoria socială căreia îi aparține. Există, desigur, deocamdată în stare latentă, o estetică proprie filmului de T.V., diferită de aceea a marelui ecran și care ar putea aduce o înnoire calitativă artei a șaptea prin câteva genuri de film care au afinitate naturală cu micul ecran.

— Care ar fi aceste afinități?

— D.I.S.: Filmele cu subiect de metraj redus, povestiri de 30 de minute, povești cu multă intimitate, de stil Kammerspiel (realism expresionist, cultivând obiectul), povești autonome, nu înglobate într-un lung metraj cu scheciuri. Succesul nuvelei și schiței în literatură arată că nefolosirea filmului scurt în dramaturgia cinematografică a fost o eroare, cu atât mai mult pe micul ecran, unde se potrivește cu structura compozită, multiplă și fragmentată a programelor de T. V.

— Pot fi înobilate cu investitura de artă și modalitățile de adresă, derivate din caracterul de presă al televiziunii?

— D.I.S.: O categorie proprie filmului T.V. este conferința artistică, debitată patetic și amuzant, spiritual și poetic, cozeria cu alură liberă, de plimbare hoinară a gândului, gen de spectacol care este totodată literatură bună și actorie de cea mai estetică și intelectuală speță, și pe care unele țări o practică cu succes. Un gen înrudit ar fi reportajul T.V.; așa cum gazetăria a devenit gen literar, amestec de eseu, de satiră și elocvență, tot astfel reportajul T.V. poate deveni o maieutică* pe viu, unde meritul estetic al reporterului compozitor să fie egal cu acel al întrebătorului.

— Și telespectatorul un interlocutor pe măsura celor doi.

— D.I.S.: Publicul de T.V., fiind mai vast decât cel de sală obscură, e natural ca

* Etimologic: știința moștitului. Termenul aparține lui Socrate, care-și numește astfel metoda de a-l face pe interlocutor să descopere singur adevărul — prin întrebările pe care i le pune — obligându-l să-și dezvăluie el însuși contradicțiile unui raționament eronat.

punctul de vedere comercial, așa de adesea dușman al celui estetic, să fie mai intens și mai tenace decât este la producătorul filmelor de sală, ceea ce reclamă din partea realizatorului o dirzenie mai mare și un talent cel puțin egal cu acela al marilor regizori care, de atâtea ori, au răpus mentalitatea excesiv economică și anti-intelectuală a responsabililor financiari.

Să încercăm să distingem câteva din particularitățile procesului de elaborare a producțiilor pentru televiziune, prin observații pe care realizatorii înșiși le consideră condiții ale „telegeniei”.

ANCA ARION

Cu aceeași gândire severă, pe care ne-am deprins s-o urmărim, în emisiunile-anchetă de strictă actualitate socială, Anca Arion își cenzurează și reflecțiile asupra propriei sale munci.

— A.A.: Pentru a fi telegenic trebuie să găsești în primul rind temele care să-l intereseze pe telespectator, ideile asupra cărora vrei să dialoghezi cu el. Nu poți însă filma concepte pure; filmezi elementele de viață care le conțin.

— Cum pot fi descoperite aceste manifestări ale conceptului în contingent?

— A.A.: Întâi trebuie să vezi, să te lași impresionat, să stabilești indiciile pe care

poți construi emisiune. Evenimentele se repetă: deschiderea anului școlar, înșămînțările de primăvară, inaugurarea unui nou obiectiv industrial... Trebuie de fiecare dată să sesizezi ce este inedit, în stare să rețină atenția. Indiferent dacă admiri sau dezaprobi cele ce ți se spun, trebuie să urmărești cu atenție, să înțelegi și să faci înțeles eșafodajul de gânduri și fapte care au condus la situația pe care o consideri semnificativă.

— *Există riscul unor inadvertențe între ceea ce vă propunți și pelicula pe care nu o vedeți decât după ce ați părăsit locul filmării?*

— A.A.: Reușita e condiționată de omogenitatea echipei, de starea ei de spirit, de disponibilitatea față de realitatea abordată și de receptivitatea — mai ales a operatorului — la intențiile reporterului.

— *În urma unei asemenea munci puteți scanta un efect artistic?*

— A.A.: Cred că aptă pentru ecranul televizorului, pentru a răspunde sensibilității celui care urmărește emisiunea, și pentru a o face urmărită, este numai pelicula astfel concepută încît sunetul și imaginea să devină virtuți expresive. Factorul sonor poate reconstitui la scară naturală universul din care imaginea alege doar fragmente. Există cred destule tangențe cu arta.

ANDREI BACALU

Pentru Andrei Bacalu — (realizator de emisiuni științifice), cuvintele lui Newton: „Prezentul este clipa în mișcare, care desparte trecutul de viitor“ i se par o definiție a televiziunii „avant la lettre.“ Datorită caracterului efemer al imaginii nefixate sau datorită posibilităților televiziunii de a reinvia trecutul și de a visa viitorul în film?

— A.B.: Pentru că mecanismul televiziunii — și al „telegeniei“ — este identificarea telespectatorului cu evenimentul sau cel puțin cu comentatorul, în tensiunea neprevăzutului.

— *Afirmația pare să limiteze televiziunea la transmisiunea directă.*

— A.B.: Procesul psihic este același și în cazul emisiunilor înregistrate. Rezultatul diferă, Orice înregistrare comentată la rece, elaborat, răpește telespectatorului satisfacția de a pătrunde lucrurile ascunse în timp ce ele se dezvoltă singure. Se produce astfel un efect de înstrăinare.

— *Dacă faptele se dezvoltă singure, care este rolul comentariului?*

— A.B.: Să sugereze analogii și asociații prin care să răzbată esența evenimentului. Pasiunea de a supralicita imaginea prin comentariu sau excesul de informație, îi trezește telespectatorului suspiciuni, îl îndepărtează.

FORY ETTERLE

— În televiziune te exprimi prin amănunte; e nevoie de aceea, să cauți armonia lor. Sînt chipuri care, imobile, au farfec pe micul ecran, dar din cauza unor mișcări necontrolate, aparatul fiind foarte aproape, deviu dezagreabile. Expresivitatea se naște în suflet. Interpretul are „priză“ numai dacă „dă“ ceva din ființa sa. Pentru a te putea exterioriza trebuie să te îngrijești de fiecare element al corpului. Trebuie cultivate trăsăturile feței, ochii, sprincenele, gura: acestea au graul lor care trebuie cuoscut și folosit cu chibzuință. Personajul se caracterizează prin aceste elemente dispartate, care nu se întregesc în aceeași imagine, ci succesiv, deci și mai riguros decît în teatru sau cinematograf.

SORIN GRIGORESCU

— *Protagonistii fiind, aici, de obicei, neprofesioniști, cum izbutesc să se adapteze la rolul televiziunii?*

— S.G.: Nu li se cere meșteșug, ci autenticitate. O privire caldă și comunicativă în prim-plan cucerește. Specific „telegeniei“ este însă „simțul camerei“, sensibilitate la direcția din care camerele observă și la ritmul alternării lor. Un montaj alert sollicită concurentul pentru recordul „pe viu“ mai pretențios decît la filmare.

— *De ce preferați emisiunile cu public?*

— S.G.: Concurentul reprezintă un element neprevăzut. Există emoții creatoare și emoții care handicapează. Element dinamic, sala stimulează concurentul și-i oferă puțința confruntării. Publicul e solidar cu cel aflat în concurs; simțind simpatia sălii, concurentul se destinde și astfel se creează un mediu prielnic comunicării.

Reacțiile publicului conduc și reacțiile telespectatorului: individul de-acasă se confundă cu mulțimea, se apropie de condiția spectatorului din sală și se comportă ca atare, e mai receptiv.

— Nu credeți că telespectatorul, privind publicul, îl urmărește și îl studiază, în loc să i se integreze?

— S.G.: Depinde cum înțelege regizorul să-l înfățișeze. Există însă un factor de atracție comun pentru ambii termeni: concursul și concurența. Dacă atmosfera sălii este creatoare, telespectatorul se va lăsa copleșit și purtat de ea.

LETIȚIA POPA

— Prin ce își păstrează teatrul de televiziune calitatea de „teatru“?

— Teatrul de televiziune are și impune calitatea detaliului de factură cinematografică; în esență însă raportul imagine-text se manifestă aici într-o altă sinteză. Spre deosebire de film — unde imaginea comunică, iar textul specifică doar, în televiziune relația care se stabilește între dialog și cadru dă prioritate cuvântului, valorificat prin imagine ca și pe scenă.

— Există legi de interpretare actoricească pentru televiziune, diferite de cele din teatru și film?

— L.P.: Dacă pentru prim-plan jocul actorului trebuie să fie tot atât de reținut ca în fața aparatului de filmat, în planurile generale, gesturile se vor mai ample decât pe scenă; fără această subliniere, subdimensionarea creează privitorului o senzație de neîmplinire a rolului, nemulțumește. Actorul de televiziune nu se poate lipsi nici un moment de autocontrol. Relația cu partenerul nu este continuă așa cum este în teatru, dar nici nu poate fi redusă la simpla legătură cu camera. Complexitatea raportului dintre prim-planul cu adresă la cameră și amorsa partenerilor privindu-se unul pe celălalt, îi cere actorului un transfer de afectivitate de pe partener pe cameră, un ritm interior susținut pe mișcare.

— Nu credeți că ar fi binevenită o dramaturgie concepută anume pentru televiziune?

— L.P.: există o astfel de dramaturgie-scenariu, în care totul este gândit în funcție de acele elemente care au valoare pe micul ecran. Aceste piese sînt prin natura lor fie de tip „proces“, în care telespectatorul, aflat în posesia detaliilor cu funcționalitate dramaturgică, participă direct la dezbateri, măsurîndu-și perspicacitatea cu cea a dramaturgului, fie de tip intimist, admițînd telespectatorul drept confesor al personajelor.

— Sursa predilectă a televiziunii, ca mijloc de informare, este evenimentul. Cum se

Fory Etterle: *Expresivitatea se naște în suflet.*

aplică aceste caracteristici în teatrul de televiziune?

— L.P.: Rostul teatrului la televiziune și al emisiunilor de artă în general este de a invita la meditație, de a sensibiliza prin emoție, de a restabili astfel un echilibru față de cantitatea de informație care solicită telespectatorul.

TATIANA SIRETEANU

Toate categoriile de spectatori au a reven-dica ceva televizorului. Tatiana Sireteanu, (creator de emisiuni și spectacole pentru copii) ne vorbește despre revendicările publicului său:

—(Constituie copiii un public aparte? Cum reușiți să vi-l apropiați?)

—T.S.: Și pentru emisiunile organizate cu copii și pentru teatrul de televiziune destinat copiilor, important este să-i poți capta. Neavînd atenția educată îndeajuns, copilul nu are răbdare decât pentru ceea ce îl surprinde, îl uimesc sau îl bucură. Prin mijlocul joc, audio-vizuale sau schimbare de ton, de spirit, glume, îl poți angaja pentru perioada imediat următoare.

—(Interveniții dumneavoastră sînt și ei copii? cum realizați cu ei aceste deziderate?)

— T.S.: Indiferent de interlocutor, reporterul de televiziune trebuie să dispună de resurse care să anuleze răceala complexului de aparataj din studio. Disponibilitatea copiilor este mai mare decât a adulților. Ei se află, în fața unei teme cunoscute, dar discută liber. Fiecare trebuie abordat pe linia pre-

ferințelor sale, pentru a crea o spontaneitate organizată în care ei au dispoziția favorabilă unei comportări nestingherite. În această stare, o izbită alăturare a două temperamente îi face să se descopere unul pe celălalt, să-și replice singuri și să-i antreneze pe cei de dincolo de ecran.

SANDA ȚĂRANU

Nu lipsite de interes pot fi mărturiile celui care se adresează în modul cel mai direct telespectatorilor, oaspetele permanent prezent pe parcursul unui întreg program al unei seri: CRAINICUL.

— S.Ț.: Cred că ceea ce îmi revine mie de făcut este să-l introduc pe telespectator în atmosfera emisiunii care urmează, să-i schimb starea de spirit în care l-a lăsat ultimul cadru al emisiunii anterioare. Această stare de spirit este cea care mă preocupă cel mai mult; pe măsură ce îmi controlez propria dispoziție, caut să asimilez textul cât mai organic și să împrumut ceva din spiritul, din conținutul a ceea ce am de anunțat. Dealtmăneri, cred că în esență „a fi telegenic” înseamnă a avea o anumită atitudine, o vibrație umană față de ceea ce spui.

— *Intrucât studiile de actorie ajută profesioniștii de crainic?*

— S.Ț.: La început faptul că nu primeam răspunsul sălii, cu care mă obișnuise scena, mă nelăniștea; nu știam cum sînt primită de „gazde”. Cu timpul însă, telespectatorul a devenit o prezență din ce în ce mai apropiată, mai concretă; am început să-i ghicesc preferințele, am înțeles că altfel dai bună seara unei vechi cunoștințe. Dialogul cu telespectatorul se poartă într-o anumită intimitate, fiecare nuanță a vocii și fiecare tresărire a feței este observată. Mi-am amintit că învățasem cum să exprim simțirile unor personaje și m-am străduit să mă exprim pe mine însămi.

— *Care este secretul mării simpatii a telespectatorilor?*

— S.Ț.: Sinceritatea.

VICTOR VIDERIU

— *Care este secretul unei emisiuni telegenice?*

Victor Videriu (regizor de montaj): Emisiunea „telegenică” e o chestiune de gust. Oricît de interesantă pentru unii, ea poate fi neinteresantă pentru alții. Cred că nu s-a creat încă emisiunea universal apreciată ca „telegenică”, bună sau foarte bună. Singurele emisiuni în care cred sînt cele care stîrnesc discuții contradictorii, pasiuni pro și contra. Dar dincolo de toate acestea, credința mea este că scopul televiziunii este să declanșeze dorința de a cunoaște, de a ști.

